

Conservarea între muzeu și comunitate

Adela DOBRESCU
VARGA Emese

În ultimii ani, și mai ales în interiorul Uniunii Europene s-a conturat tot mai mult o nouă direcție în ceea ce privește conservarea și restaurarea colecțiilor de muzeu. Discuția se poartă mai ales din punctul de vedere al comunităților și al coeziunii în interiorul acestora. Programele europene tind să susțină tot mai des această direcție și, prin urmare, muzeele sunt principalul cadru instituțional în care aceste decizii se pot transforma în realitate.

Legătura dintre comunitate și muzeu este întărită de bunele practici din cadrul laboratoarelor de restaurare-conservare. Prin aceste practici muzeul, ca unul dintre cei mai importanți formatori de opinie în cadrul comunităților, poate contribui la întărirea coeziunii în interiorul acestora. Un astfel de exemplu îl dă și Muzeul Județean Satu Mare. În cadrul laboratorului zonal de restaurare-conservare se desfășoară activități care au drept scop redarea unor colecții comunităților cărora acestea le aparțin. Colaborarea dintre muzeu și comunități este deosebit de importantă în special în aceste cazuri.

Un exemplu de bune practici este Muzeul Șvălesc din Petrești. Acesta a fost înființat în 1993, în urma colaborării fructuoase între Muzeul Județean Satu Mare și Primăria comunei. În acord comun, cei doi parteneri au ales o gospodărie șvăbească, caracteristică etniei, care să constituie o bază solidă pentru transmiterea și susținerea tradițiilor șvăbești din regiune. Casa este datată la 1881 și este compusă din 4 camere, 2 holuri, o bucătărie și 2 pivnițe. Interioarele au fost amenajate astfel încât orice vizitator este transpus în ambianța specifică unei locuințe șvăbești. Mobilierul, tablourile, obiectele de uz zilnic, războiul de țesut, toate împreună subliniază caracteristica acestei etnii: ordinea. Amenajarea muzeului s-a făcut în strânsă colaborare cu comunitatea astfel încât acesta reflectă nu doar modul de viață a șvabilor în general, cât mai ales a comunității șvăbești din Petrești.

Colecția asupra căreia ne oprim și care va exemplifica legătura stânsă între activitatea de conservare și comunitatea căreia i se adresează aceasta este colecția de textile. Industria casnică textilă este una dintre cele mai importante în cadrul economiei oricărei gospodării, indiferent de comunitatea la care ne referim. Îmbrăcămintea, textilele de interior, ori cele destinate muncilor din gospodărie au fost întotdeauna puse în sarcina femeii. Ea era responsabilă de la cultivatul cânepii și dărăcitul lânii până la crearea produsului finit. Comunitatea șvăbească din Petrești păstrează această tradiție, subliniată de existența războiului de țesut în cadrul gospodăriei. Cu toate acestea, produsele industriale de serie, fie că vorbim de pânză, fie că vorbim de produse finite, înlocuiesc cu rapiditate produsele create în totalitate în gospodărie. Dimanica cu care aceste schimbări s-au produs în cadrul comunității șvăbești din Petrești este relevantă pentru întreaga colecție de textile a micului muzeu.

Colecția cuprinde un număr mare de textile împărțite în diverse categorii: costum, textile de interior (perdele, fețe de masă, peretare, acoperitoare de pat), textile utilitare (ștergări, saci, fugare etc.). Unele dintre aceste piese sunt realizate în totalitate în gospodăria șvăbească, altele sunt produse de serie. Realizarea colecției este rezultatul colaborării între muzeu și comunitate, dar mai ales a dorinței comunității, dorință materializată în donații.

Acest patrimoniu unic este în grija Muzeului Județean Satu Mare și a laboratorului de restaurare-conservare. Cu ocazia sărbătoririi a 300 de ani de la așezarea șvabilor pe aceste meleaguri, casa muzeu de la Petrești a fost conservată pentru a-și putea primi oaspeții. Astfel, au ajuns în laboratorul de restaurare toate obiectele textile din casă.

Starea de conservare a colecției este una medie, datorată microclimatului în care sunt păstrate aceste obiecte. Casa veche, cu pereți groși, menține de-a-lungul anului o umiditate ridicată, umiditate care are consecințe negative asupra materialelor organice, cum sunt textilele. Au de suferit, în principal, textilele care sunt expuse pe pereții casei: peretarele. Deși sunt expuse la o distanță de 3-4 cm de perete această categorie de textile este cea mai expusă la umiditatea ridicată din pereți. La fel de expuse sunt învelitorile de pe cele două paturi, învelitori care, în mod normal, vin în contact cu peretele. Cu toate acestea expunerea s-a făcut la o distanță apreciabilă de peretele casei, tocmai pentru a le proteja cât mai mult. Celelalte textile din colecție

sunt într-o stare bună de conservare. Sigur, expunerea textilelor (chiar dacă vorbim de un mediu protejat) duce în timp la îmbătrânirea firelor, la fragilizarea lor. Un alt inamic al materialelor textile este praful. În mod natural acesta se depune în cantități mari pe textile, în cutele costumelor sau pe fețele de masă. O altă categorie foarte expusă sunt perdelele din geamuri. Acestea sunt expuse atât razelor ultraviolete, cât și celor infraroșii ducând la fragilizarea materialelor într-un mod mult mai accelerat decât în cazul celorlalte piese textile. Tocmai de aceea la această categorie de obiecte am descoperit și cele mai mari și mai multe degradări fizico-chimice.

Degradările mecanice și fizico-chimice la care o astfel de colecție este expusă sunt numeroase: de la depunerile de praf care se transformă în murdărie sau chiar pete, la fragilizarea fibrelor textile (fragilizare datorată micorclimatului) sau chiar la decolorări.

În cadrul laboratorului de reastaurare toate aceste probleme sunt rezolvate conform principiilor conservării. Înainte de toate, piesele textile sunt diagnosticate și în funcție de gravitatea problemelor sunt triate. Urmează în mod logic pașii necesari conservării acestor obiecte: îndepărtarea prafului, testele de culoare (acolo unde este necesar), înmuieri și spălări repetate, rehidratarea fibrelor textile. Toate aceste tratamente relaxează firele textile, le curăță și le prelungesc practic viața.

Colecția de textile de la Petrești este compusă din 82 de piese textile, prin urmare conservarea lor presupune o muncă susținută. Această muncă, depusă în laboratoarele de restaurare, este continuată de comunitate prin grija pe care o poartă micului muzeu. Colaborarea între specialiștii Muzeului Județean și comunitatea din Petrești face ca acest mic muzeu șvăbesc să răspundă tuturor exigențelor în materie de conservare și promovare a patrimoniului cultural local și național.

Bibliografie

Conserving textiles, ICCROM, Conservation studies, 2009.

Preserving our heritage, Improving our environment, vol I, *20 years of EU research into cultural heritage*, European Commission, 2009.

The Conservation between Museum and Community

(Abstract)

In the last years, especially within the European Union, a new direction emerged regarding the conservation and restoration of museum collections. The discussion is conducted mainly in terms of communities and cohesion within communities. European Programs support this direction and therefore museums are the main institutional framework in which these decisions can turn into reality.

The link between the community and the museum is based on good practices in conservation-restoration laboratories. Through these practices, the museum, as one of the leading opinion makers in communities, can help to foster cohesion in this direction. Such an example is given by the Satu Mare County Museum and its restoration laboratory.

Față de masă – Muzeul Șvăbesc Petrești

Peretar - Muzeul Șvăbesc Petrești

Interior - Muzeul Șvăbesc Petrești

Față de masă în timpul conservării

Perdeluță – detaliu de consolidare cu vâl de netex chimizat

Perdeluță – detaliu de consolidare
cu vâl de netex chimizat

Învelitoare de pat - detaliu de consolidare cu
vâl de netex chimizat